

Verksamhetsplan 2025-2029

Utbildnings- och
arbetslivsförvaltningen

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden

gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum [Beslut/Publiceringsdatum]

Gäller 2025-2029

Ärendenr Verksamhetsplan 2025 och framåt

Version [1.0]



FÖRTROENDE, OMTANKE OCH DELAKTIGHET



Verksamhetsplan 2025-2029

Innehåll

1 Verksamhetsplanens syfte och funktion.....	2
2 Verksamhetsbeskrivning	2
2.1 Nämndens uppdrag	2
2.1.1 Barn- och utbildningsnämnden	2
2.1.2 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	2
2.2 Målgrupper	3
2.3 Styrdokument	3
2.4 Nämndens nuläge	4
2.4.1 Nuläge för barn- och utbildningsnämnden.....	4
2.4.2 Nuläge för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	5
2.4.3 Gemensamma förutsättningar	6
3 Prioriteringar, uppdrag och mål	7
3.1 Regionfullmäktiges prioriteringar	7
3.2 Uppdrag	10
3.3 Nämndernas mål	10
4 Brottsförebyggande arbete.....	14
5 Omvärldens påverkan på nämndens uppdrag	15
5.1 Klimat och energi	15
5.2 Social sammanhållning.....	16
5.3 Demografisk utveckling och utmaningar	17
5.4 Globalisering	17
5.5 Samhällets beredskap	18
5.6 Teknologisk utveckling.....	18
6 Omhändertagande av OECD:s rekommendationer	19
7 Styrkor, svagheter, möjligheter och hot.....	22
7.1 Styrkor	22
7.2 Svagheter	23
7.3 Möjligheter	23
7.4 Hot.....	24
8 Övriga utvecklingsområden	24
8.1 Det fria skolvalet – rörlighet påverkar	24

1 Verksamhetsplanens syfte och funktion

Förvaltningens verksamhetsplan tas fram utifrån Region Gotlands mål och budget som bland annat innehåller regionfullmäktiges prioriteringar, regionfullmäktiges mål, ekonomiska förutsättningar samt nämndspecifika uppdrag. Syftet med verksamhetsplanen är att synliggöra den styrning som sker från regionfullmäktige och nämnder till förvaltning så att den blir känd och verkställd av förvaltningens verksamheter. Förvaltningens verksamhetsplan ger ledning och stöd i verksamheternas planering. Planen har ett femårsperspektiv och revideras årligen. Verksamhetsplanen fastställs av nämnd.

Övriga underlag som ligger till grund för verksamhetsplanen är förvaltningens nulägeskarta samt Region Gotlands omvärldsanalys och gemensamma planeringsförutsättningar.

2 Verksamhetsbeskrivning

2.1 Nämndens uppdrag

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier. Enskilda medborgare ska ges möjlighet till ett livslångt lärande och ges en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Utbildningsnivån ska också höjas på Gotland. Utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov ska erbjudas samt att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

2.1.1 Barn- och utbildningsnämnden

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente:

Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter utifrån det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad grundskola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret².

Nämnden har även ansvar för pedagogisk omsorg, region Gotlands kulturskola, vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland och Fenomenalen Science Center, där en del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket

2.1.2 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reglemente:

¹ Skollagen Skollag (2010:800) omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

² Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för det statliga uppdraget för det offentliga skolväsendet (gymnasium, kommunal vuxenutbildning och svenska för invandrare) som regleras i skollagen (2010:800) och i övriga nationella styrdokument. Samt uppdragsutbildning, yrkeshögskola och regionens arbetsmarknadspolitiska åtgärder på individnivå. Skollagen reglerar även elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret vilket innebär bland annat att kommunerna måste erbjuda ungdomar som inte går i gymnasieskolan och som saknar gymnasieexamen, lämpliga individuella åtgärder. Syftet är att ungdomarna ska slutföra en gymnasieutbildning.

Nämnden ansvarar för Region Gotlands mottagande av flyktingar med undantag av ensamkommande flyktingbarn, för vilka socialnämnden ansvarar.

Nämnden utgör styrelse för Gotlands folkhögskola.

Nämnden svarar för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet.

Både barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem. Inom gymnasie- och utbildningsnämnden finns även Lärcentrum som är en mötesplats för alla vuxna som studerar på Gotland eller på distans, på alla nivåer.

2.2 Målgrupper

Målgrupper nämnderna finns till för och deras viktigaste behov:

- Barn och ungdomar 1–16 år inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola (tidigare grund- respektive gymnasiesärskolan)
- Elever inskrivna i kulturskolan och de som får del av gruppinsatser i för- och grundskola
- Elever inskrivna i gymnasieskolan
- Elever inskrivna i vuxenutbildning samt studerande som nyttjar Vuxenutbildningens lärcentrum
- Deltagare vid Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna inom ungdomsgårdarna
- Ungdomar i offentlig miljö som behöver vuxennärvaro
- Individier som står långt från arbetsmarknaden
- Nyanlända på Gotland

2.3 Styrdokument

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag

- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet
- Regional utvecklingsstrategi – Vårt Gotland 2040
- Region Gotland styrmodell

2.4 Nämndens nuläge

2.4.1 Nuläge för barn- och utbildningsnämnden

Ambitionsnivån inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är hög och utvecklingsinsatserna är många, men det finns också grundläggande utmaningar när det gäller att nå en budget i balans, kunna rekrytera behöriga lärare och ha tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Likvärdighet inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är ett prioriterat område. Begreppet likvärdighet inrymmer likvärdiga förutsättningar och möjligheter till omsorg, utveckling och lärande, att få jämlika kunskaper och chans att nå sin fulla potential oavsett var man bor och vilken ens bakgrund är. Lika tillgång till utbildning, lika kvalitet och skolans förmåga att kompensera för skillnader i elevernas och deltagarnas förutsättningar är centrala delar. För- och grundskolenheterna bedöms dock i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig för- och grundskola. Bedömningen grundar sig bland annat på ojämn fördelning av antal barn per förskola, att antal barn per årsarbetare är ojämnt fördelat över ön och att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor och områden. Även tillgång till en samlad barn- och elevhälsa som kan arbeta förebyggande skiljer sig åt mellan enheterna, liksom variationer i förutsättningarna att erbjuda särskilt stöd i den form eller den omfattning som bäst gynnar elevens kunskapsutveckling.

Den kommunala för- och grundskolan har svårigheter att nå ekonomi i balans, vilket till viss del har sin förklaring i den spridda kommunala förskole- och skolorganisationen. Många små geografiskt spridda skolenheter över ön och ett mindre antal barn- och elever per enhet ger sämre ekonomiska förutsättningar. Enligt befolkningsprognosen kommer barnantalet på Gotland fortsätta minska fram till 2033³. För förskolan på Gotland innebär exempelvis minskat antal barn ett minskat antal avdelningar och en noga uppföljning av utvecklingen inom varje förskoleområde krävs för att kunna hålla en ekonomi i balans för förskolan som helhet. Grundbeloppet för varje enskilt barn i förskolan ökar inte heller i samma takt som den faktiska löneökningen vilket också försvårar möjligheten till att hålla en budget i balans. Med minskade elevkullar i grundskolan och nuvarande skolorganisation ökar antalet tomma platser skolorna måste betala för. Med vikande elevunderlag kan behovet av legitimerade lärare komma att minska, vilket i sig är positivt då behörighetsfrågan med legitimerade lärare i sig är utmanande. Andra faktorer som försvårar det ekonomiska läget är att andelen elever i behov av särskilt stöd ökar och det är en minskad tilldelning av statsbidrag.

För att ytterligare bära påverkan på psykisk och fysisk hälsa för barn stärker och utvecklar barn- och elevhälsan de förebyggande och hälsofrämjande satsningar som redan görs, såsom PAX⁴ (Trygghet och studiero), ABC⁵ (föräldrastöd) och FaR⁶ (fysisk aktivitet på recept), Stadig grund⁷

³ [Befolkningsprognos Region Gotland 2024 - 2033](#)

⁴ [PAX i skolan - För studiero och trygghet i klassrummet](#)

⁵ [Information om ABC | iPsykologi \(sv\)](#)

⁶ [Fysisk aktivitet på recept \(FaR\) — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

⁷ Stadig grund är en hälsofrämjande insats som genomförs av Barn- och elevhälsan. Syftet med Stadig grund är att ge eleverna ökad kunskap om livsstil och levnadsvanor för att stärka dem i att själva kunna påverka hur de mår.

(elevhälsans egna koncept) och psykosociala programmet. Dock är det fortsatt utmanande för barn- och elevhälsan att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande, även om arbetet successivt systematiseras och utvecklas. Av de senaste resultaten från de årliga elevhälsosamtalen i årskurs 4 och 8 framgår att fler elever är mer fysiskt aktiva. En skärpt lagstiftning ställer också högre krav på medarbetarna då mer ska göras inom elevhälsans uppdrag, både i nationellt- och lokalt perspektiv.

Det är ett nationellt, och gotländskt, problem att kulturskolan främst nyttjas av elever till föräldrar med akademisk utbildning eller på andra sätt välbeställda eller kulturintresserade föräldrar. En viktig del i kulturskolans arbete är att inom ramen för kulturskolans integrationsarbete göra insatser för skolor med socio-ekonomiska utmaningar – för att till exempel nå resurssvaga familjer och elever i de anpassade skolformerna. Möjligheten till ett utvecklat integrationsarbete bedöms påverka verksamheten framöver.

Kompetensförsörjningen inom skolan är en av de absolut viktigaste frågorna de kommande åren och det har en stor påverkan på hur likvärdigheten kan säkras för barn och elever över hela Gotland. Då lärare bedöms vara den enskilt viktigaste faktorn för att eleverna ska lyckas nå målen⁸ är kompetensförsörjning intimt förknippad med kvalitet inom skolan. År 2023 var skillnaden stor mellan den enheten med högst andel behöriga lärare (93,7%) och den enheten med lägst andel behöriga lärare (34,7%). Pensionsavgångar och brist på behörig personal är delar som i nuläget försvårar utbildnings- och arbetslivsförvaltningens möjligheter till god kompetensförsörjning.

Utöver kompetensförsörjning är det viktigt att nämna bostadsbrist; I nuläget finns det inte tillräckligt med bostäder att tillgå på Gotland vilket gör det svårare för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att rekrytera kompetens utifrån. Bostadsfrågan har blivit en starkt påverkande faktor som behöver beaktas nogsamt i arbetet med kompetensförsörjning inom skolformerna men även inom förvaltningen och Region Gotland som helhet.

2.4.2 Nuläge för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter visar goda resultat, har ett relativt brett utbud och en ekonomi i balans.

För gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är det prioriterat att möjliggöra för elever att slutföra en gymnasieutbildning inom fyra år och att öka genomströmningen. År 2023 avslutade 68,2% av eleverna gymnasiet med examen. Det är dock viktigt att lyfta fram att det också finns goda förutsättningar för de elever som inte avslutar gymnasiet med examen inom fyra år att avsluta gymnasieutbildningen inom både vuxenutbildningen och på folkhögskolan.

För att öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv ska såväl elevernas efterfrågan som arbetsmarknadens behov ha betydelse vid planering och dimensionering av yrkesutbildning inom gymnasiet och för vuxna⁹. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens utbildningsverksamheter för en tät dialog med avdelningen för regional utveckling inom Region Gotland för att säkerställa att Gotland har ett brett och ändamålsenligt utbildningsutbud och för att på så sätt bidra till kompetensförsörjning inom såväl offentlig som privat sektor.

⁸ [huvudmans-och-rektorers-anstrangningar-for-att-oka-andelen-behoriga-larare-i-grundskolan.pdf](#)

⁹ [Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket](#)

Kompetensförsörjningsfrågan för Gotland är viktig då det råder brist på flera yrkeskategorier, samtidigt som det finns människor som står utanför den reguljära arbetsmarknaden. År 2022 var 81,5% av invånarna i åldersgruppen 20-65 år på Gotland i sysselsättning, jämte 64,6% utrikesfödda i åldersgruppen 20-64 år. Breddad rekrytering och matchning är två nyckelfaktorer för att säkra kompetenser och bidra till en hållbar regional kompetensförsörjning. Avdelningen för arbetsliv och etablering har här en viktig roll.

Ungdomsavdelningen erbjuder ungdomar en meningsfull fritid för att främja en bra framtid. Barnkonventionens artikel 31 har direkt bäring på avdelningens verksamhet; att barn har rätt till lek, vila och fritid. Det görs många aktiviteter för att väcka ungdomars intresse för god hälsa, rörelse och friluftsliv. Många ungdomar söker sin identitet och där är ungdomsavdelningens kompetens och engagemang kring HBTQIA+ frågor av stor vikt.

Verksamheterna inom gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar har i nuläget ett stabilt bemanningsläge.

2.4.3 Gemensamma förutsättningar

För både barn- och utbildningsnämnden och för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är följande nuläge viktigt att beakta;

- Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen anses vara relativt väl förankrat. En gemensam bas i årshjulet där de stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles för korta. För att hålla i och även utveckla arbetet behöver det fortsatt finnas långsiktighet och möjlighet till ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.
- Tillit, förtroende, mindre kontroll men god och tydlig uppföljning ger goda möjligheter att påverka och känna delaktighet vilket leder till större engagemang och motivation inom alla personalgrupper. Förvaltningens bredd och omfattning skapar möjligheter och som med god intern och extern samverkan ska ge förutsättningar en starkare vi-känsla och god utveckling. När vi lyckas med dessa delar så skapas det också värde för de vi är till för.
- Kompetensutveckla och involvera motiverade medarbetare, förbättra verksamheten, skapa innovationer och utveckla värdeskapande processer är prioriterade områden för förvaltningen för att upprätthålla tillit och möjliggöra utveckling för såväl verksamhet som individ. Ökad delaktighet, förståelse och ansvar skapar engagemang, motivation och möjlighet till innovation och här är tillit en grundläggande del. Detta skapar en atmosfär av samarbete, tillväxt och stabilitet, medan brist på tillit kan leda till motsatt resultat.
- Från central förvaltning är det i nuläget svårt att matcha verksamheternas behov av stöd. Exempelvis inom området säkerhet och beredskap.
- Lokalförsörjning – utifrån en övergripande nivå arbetas det för att beakta båda nämndernas unika behov utifrån en gemensam nuläges- och behovsanalys. Det är en stor utmaning att säkerställa att tillgången till lokaler är tillräcklig och samnyttjas utifrån prognoser och förväntad utveckling. Den regionövergripande lokalförsörjningsprocessen har utvecklats och den utökade samverkan och samnyttjandet mellan och inom förvaltningarna har betydelse. Det finns även en förväntan på att relevanta investeringar och underhåll görs i lokaler där verksamhet bedrivs och förvaltningens övergripande lokalbehov samordnas med den regionövergripande lokalförsörjningsstrategin¹⁰ för att regionen och förvaltningen ska kunna göra helhetsbedömning och prioriteringar utifrån sammanställda behov.

¹⁰ [Regiongemensam lokalförsörjningsplan 2023-2027](#)

3 Prioriteringar, uppdrag och mål

Region Gotlands styrmodell är verktyget för att styra Region Gotlands verksamheter. I styrmodellen uttrycks bland annat Region Gotlands vision samt regionfullmäktiges prioriteringar och mål. Både prioriteringar och mål anger vad Region Gotland ska prioritera för att utveckla Gotland och skapa bästa möjliga livskvalitet för alla som bor och verkar här.

Regionfullmäktiges prioriteringar är koncerngemensamma prioriteringar som gäller under fyra år. Regionfullmäktige kan även ge specifika uppdrag som gäller en eller flera nämnder. Även nämnden kan ge specifika uppdrag till sin förvaltning. Regionfullmäktiges mål kan vara koncerngemensamma eller nämndspecifika. Nämnderna ansvarar inför regionfullmäktige att verkställa regionfullmäktiges mål.

3.1 Regionfullmäktiges prioriteringar

Regionfullmäktiges prioriteringar är politiska prioriteringar under 2024–2027. Prioriteringar har en direkt koppling till Region Gotlands hållbarhetsarbete och insatserna som sker inom respektive prioritering bidrar till målen i den regionala utvecklingsstrategin och de globala hållbarhetsmålen. Prioriteringarna får kraft och når förflyttning genom insatser. Insatserna kan vara nämndspecifika eller genomföras i samarbete med flera nämnder.

Här följer en övergripande beskrivning och urval över hur nämnderna tar sig an prioriteringarna. Dessa utvecklas och konkretiseras sedan i handlingsplaner inom berörda avdelningar.

Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning

Insats

Varje arbetsplats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar för att tillsammans med medarbetare, barn, elever och deltagare minska klimatavtryck och medvetandegöra människans påverkan på miljön. Den svenska skolan berörs i olika delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030¹¹. Miljöundervisning och lärande för hållbar utveckling är inskrivna i läro-¹², kurs- och ämnesplaner och kontinuerligt arbete höjer medvetandegraden successivt. Miljö och hållbar utveckling är inte ett eget ämne i grundskole- och gymnasieutbildningen, utan miljö- och hållbarhetsperspektiven jämte de historiska, internationella och etiska perspektiven ska genomsyra all undervisning oberoende av kurs eller ämne. Detta innebär att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bidrar till måluppfyllelsen i ett mer förebyggande och långsiktigt perspektiv och individen påverkas i det vardagliga.

Det regionövergripande nätverket för klimat miljö och energi har valt att prioritera fyra insatser för 2025.

1. Främja regionövergripande samverkan och samordning som stöd till förvaltningarnas klimat- och miljöarbete genom koncerngemensamt nätverk (internt) och forum (externt). (UAF, SOF, HSF, RSF, UAF, TKF, SBF, Gotlandshem)
2. Främja arbetet med att stärka koncernens upphandlingsprocess inom ramen för miljömässig hållbarhet. (UAF, SOF, HSF, RSF, UAF, TKF, SBF, Gotlandshem)
*Stärka arbetet med avtalstrohet och säkerställa bättre styrning i upphandlingsprocesser. Särskild fokus kommer att läggas på att inkludera och utveckla miljökrav vid upphandlingar. Arbetet med klimatvärdering av projekt och investeringar som finansieras offentligt bör förstärkas. Att samordna upphandlingsprocesserna och att utbilda och tydliggöra för berörda om fördelar med region- och förvaltningsgemensamma upphandlingsavtal är prioriterat.
Insatsen kopplas även till det koncerngemensamma målet; **”Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024–2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år”**, för att följa upp och mäta förflyttningen inom hållbara inköp.*
3. Främja kunskapshöjning om klimat- och miljöfrågor hos medarbetare i hela koncernen (UAF, SOF, HSF, RSF, UAF, TKF, SBF, Gotlandshem) *Medarbetarnas kunskap om hur Gotland minskar utsläpp av växthusgaser och stärker motståndskraften mot klimatförändringens konsekvenser samt bidrar till energi och klimatomställning behöver höjas.*

¹¹ [Utveckla undervisningen inom lärande för hållbar utveckling - Skolverket](#)

¹² [Läroplan \(Lgr22\) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet - Skolverket](#)

4. Stärka arbetet med att söka externa medel till utveckling (RSF, TKF, SBF)
Tre förvaltningar (SBF, RSF, TKF) samlas i en arbetsgrupp (Bidragsbyrå) för att dels identifiera utlysning, dels att utforska ansökningsmöjligheter för region eller förvaltningsövergripande projekt inom ramen för områdena samhällsbyggnad och klimat och miljö.

Region Gotland ska prioritera ett hållbart växande Gotland

Insats

Verksamheter och skolor av god kvalitet bidrar till att ge goda förutsättningar för ett hållbart växande Gotland. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar ständigt med utmaningen att balansera resurs och struktur för att säkra likvärdig kvalitet i samtliga verksamheter. Genom Region Gotlands servicestrategi¹³ fastställs en långsiktig hållbar servicenivå, där även överväganden görs avseende service i relation till ekonomi, kvalitet och tillgänglighet. Det är viktigt med ett helhetsperspektiv och vara lyhörd för strömningar i samhället. Arbetet med likvärdiga och kvalitativt goda verksamheter är centralt. Genomförandeprogrammet 'Näringslivets förutsättningar och innovation'¹⁴ bidrar i förvaltningens arbete med ytterligare steg mot den regionala utvecklingsstrategin för Gotland – Vårt Gotland 2040¹⁵ – där förvaltningens verksamheter på flera sätt samverkar med andra aktörer för att säkra kompetensförsörjning och ett livslångt lärande.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen gör kontinuerliga uppföljningar inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Faktorer så som utbildning, globalisering, digitalisering, lokalförsörjning, arbetsmarknad, kollektivtrafik, arbetsmiljö, föräldraskap, barnperspektiv är viktiga beståndsdelar i uppföljnings- och utvecklingsarbetet. Upprätthållande av god kvalitet i verksamheterna vilket sedan kommuniceras ut och görs tillgängligt är delar av förvaltningens bidrag till att Gotland är en attraktiv och hållbar plats att bosätta sig på.

Det regionövergripande nätverket för ett hållbart växande Gotland har valt att prioritera fyra insatser för 2025.

1. Ta fram en markstrategi. (RSF, SBF, TKF, SOF, UAF, HSF, GotlandsHem)
2. Proaktiv kommunikation till för prioriteringen strategiska målgrupper. (RSF, SBF, TKF, SOF, UAF, HSF, GotlandsHem)
3. Utveckla former för att erhålla extern finansiering. (SBF, RSF och TKF)
4. Implementera kunskap och resultat från projekt Relocation Gotland till linjeverksamhet via samhällsbyggnadsnätverket. (RSF, SBF, TKF, SOF, UAF, HSF, GotlandsHem)

Region Gotland ska prioritera hälsofrämjande arbete och utveckla tidiga förebyggande insatser

Insats

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens arbete med hälsofrämjande arbete framgår på flera ställen i verksamhetsplanen, inte minst under denna prioritering. Förslag finns på regiongemensamma insatser och övervägande delen av de insatser som föreslås inom nätverket för arbetet med prioriteringen pågår redan i olika omfattning i verksamheterna.

Behovet av att arbeta än mer förebyggande vad gäller upptäckt och insatser och trygghetsskapande arbete kvarstår. Tidiga insatser i samarbete mellan barn- och elevhälsa, vårdnadshavare och aktörer som socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och habilitering är många gånger avgörande. Förvaltningarna arbetar här tillsammans kontinuerligt med att utveckla och förbättra arbetet och tidigarelägga insatserna. Rutiner för samarbete och samverkan mellan förvaltningar finns och tillämpas för exempelvis tidig samverkan mellan socialtjänst och skola gällande elever där skolan känner oro och för samarbete kring elever där det finns oro för riskbruk av alkohol och/eller narkotikaanvändning.

Detta är ett komplext område och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen föreslår återkommande åtgärder vilka sedan ska balanseras mot Region Gotlands ekonomiska förutsättningar och den politiska helhetsbedömningen.

¹³ [Ett långsiktigt hållbart serviceutbud på Gotland 2019-2030](#)

¹⁴ [Genomförandeprogram Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027](#)

¹⁵ [Vårt Gotland 2040 – Regional utvecklingsstrategi](#)

För att medborgare på Gotland ska må så bra som möjligt så länge som möjligt och för att även fortsättningsvis kunna erbjuda vård och omsorg av god kvalitet behövs en omställning av hälsosystemet till mer fokus på hälsa och förebyggande insatser. Målbilden är: Hälsa genom hela livet – egen kraft och förmåga – goda vanor i vardagen – stöd för att främja hälsa – samordnade insatser nära mig – Mitt liv. En färdplan¹⁶ har tagits fram som sträcker sig fram till 2027 med olika aktiviteter. Färdplanen har tagits fram i samarbete mellan hälso- och sjukvårdsnämnden, socialnämnden, regionstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och beslutats i respektive nämnd samt Regionfullmäktige.

Folkhälsomyndigheten har i en nationell rapport om Skolbarns hälsovanor från 2018 konstaterat att barn och unga är fysisk inaktiva under större delen av sin vakna tid. Den inaktiva tiden ökar med åldern, från 67 procent för 11-åringar till 75 procent för 15-åringar. Region Gotlands Fritidsplan¹⁷ ska stimulera till och ge förutsättningar för mer rörelse hos bland barn och unga. Fritidsplanen är en central möjliggörare för att nå målen uttryckta i vårt Gotland 2040, konkretiserade i genomförandeprogram social välfärd¹⁸ och färdplan för Hälsa genom hela livet. Det är i tillhörande handlingsplan som aktiviteter tas fram, vilka ska skapa förutsättningar för att nå de mål som beskrivs i Fritidsplanen. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har flera pågående aktiviteter kopplade till färdplan för hälsa genom hela livet, vilket också bidrar till målpåfyllelse i de mål som anges i fritidsplanen. Det går även att härleda andra aktiviteter i förvaltningens verksamheter till fritidsplanens mål. Vilket finns närmare beskrivet i respektive avdelnings aktivitetsplan.

Region Gotland ska prioritera god arbetsmiljö genom aktivt ledarskap och medarbetarskap

Insats

I det strategiska HR-nätverket i Region Gotland har samtliga förvaltningar under ledning av HR-direktören kommit överens om att prioriteringen god arbetsmiljö ska drivas i riktning mot de åtta så kallade friskfaktorerna, identifierade av Sunt arbetsliv - en ideell organisation som drivs partsgemensamt av SKR och de fackliga organisationerna. Insatser utifrån dessa åtta faktorer stöds av Region Gotlands styrdokument inom området¹⁹.

De åtta friskfaktorerna är:

1. Rättvis och transparent organisation
2. Närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap
3. Delaktighet och inflytande
4. Kommunikation och återkoppling
5. Prioritering av arbetsuppgifter
6. Kompetensutveckling hela arbetslivet
7. Systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen
8. Tidiga insatser och arbetsanpassning.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar utifrån denna gemensamma grund i riktning mot prioriteringen. Nya medarbetare genomgår en regiongemensam digital introduktionsutbildning gällande friskfaktorerna med koppling till medarbetarstrategin. Nya chefer genomgår en motsvarande utbildning anpassad för chefer med koppling till ledarfilosofin. För att följa utvecklingen genomförs pulsmätningar kopplade till friskfaktorerna.

Region Gotland ska prioritera samverkan och planering av beredskapsarbetet

Insats

Det finns en ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt och det kräver god kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har konstaterat ett behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering samt beredskapsarbete för att kunna arbeta med mer förebyggande åtgärder, ha en robust krishantering och följa de lagkrav som finns. För närvarande saknar förvaltningen tillräcklig kompetens och personal inom säkerhets- och beredskapsområden, och därför är nära samarbete med regionstyrelseförvaltning, länsstyrelse och andra förvaltningar inom regionen avgörande för förvaltningen. Region Gotland har en övergripande plan för krishantering vid samhällsstörningar²⁰ och det åligger varje förvaltning att komplettera planen med operativa planer och rutiner. För utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är detta ett arbete påbörjat men ännu i utvecklingsstadiet.

¹⁶ [Region Gotlands färdplan för hälsa genom hela livet](#)

¹⁷ [Fritidsplan 2023-2026](#)

¹⁸ [Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland](#)

¹⁹ [Friskfaktorer - Region Gotland](#)

²⁰ [Plan för Region Gotlands krisledning och samverkan vid samhällsstörningar](#)

3.2 Uppdrag

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är uppdragstagare inom flera olika områden. Nedan presenteras några av de mest centrala uppdragen:

- Översyn av skolorganisation för norra Visby²¹
- Översyn förskoleorganisationen, utifrån minskade barnkullar²²
- Lokalfrågan vuxenutbildningen, att tillse att vuxenutbildningen har ändamålsenliga lokaler. Uppdraget samordnas med översynen av skolorganisationen för norra Visby.

Dessa uppdrag har initierats av förvaltningens egna nämnder.

3.3 Nämndernas mål

Nämndens mål utgörs både av koncerngemensamma mål och nämndmål. Till varje mål finns en beskrivning kring varför målet är prioriterat samt hur förvaltningen tar sig an målet för att nå måluppfyllelse.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Beskrivning:

Detta är ett koncerngemensamt mål.

Region Gotland behöver arbeta aktivt med sin kompetensförsörjning för att både behålla befintlig personal och rekrytera nya medarbetare i framtiden. Det finns en tydlig koppling mellan medarbetarnas vilja att rekommendera sin arbetsplats och hur väl arbetsgrupperna fungerar.

En god arbetsmiljö är avgörande för regionens arbetsplatser, både den fysiska och psykosociala miljön. Den psykosociala arbetsmiljön omfattar trivsel med kollegor, upplevelsen av meningsfullhet i arbetet, möjligheten till inflytande och personlig utveckling. När denna miljö är god, ökar engagemanget hos medarbetarna, vilket leder till en mer effektiv verksamhet. För att uppnå detta krävs ett gemensamt ansvarstagande och aktivt ledar- och medarbetarskap.

Förvaltningen arbetar med kompetensförsörjning genom aktiviteter som fokuserar både på arbetsmiljön och mer specifika insatser, som att kommunicera en (autentisk) bild av förvaltningen som arbetsgivare. Detta görs både för att attrahera nya medarbetare och stärka en positiv självbild internt. Utvecklingen av måttet "attraktiv arbetsgivare" mäts årligen i medarbetarundersökningen, i huvudsak genom mätvärdet Net Promoter Score (eNPS).

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024–2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Beskrivning:

Detta är ett koncerngemensamt mål

Målet har bäring på den föreslagna prioriteringen "En skyndsam energi- och klimatomställning". Målet ligger i linje med mål i såväl regional utvecklingsstrategi som genomförandeprogram för klimat, miljö och energi.

Redan i dag finns effekter av klimatförändringar som påverkar Gotland, exempelvis vattenförsörjningen. Att minska klimatpåverkande utsläpp är avgörande för framtiden och för att nå ett klimatneutralt Gotland 2040.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar med olika insatser för att minska utsläppen, bland annat genom utbildning om klimatpåverkan, energieffektivisering vid byggnation och renovering, avfallsminimering och återvinning. Upphandling är ett utvecklingsområde där samordning och avtalsföljsamhet betonas för att säkerställa miljökrav och hållbara lösningar.

Öka antalet invånare i ålder 20–64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

²¹ [Översyn av skolorganisation för norra Visby | Region Gotland](#)

²² [Översyn av förskoleorganisationen | Region Gotland](#)

Beskrivning:**Detta är ett koncerngemensamt mål**

Gotland behöver fler invånare för ökad skattekraft och för att klara kompetensförsörjningen.

Antalet invånare i arbetsför ålder har minskat från 2022 till 2023, och enligt den senaste befolkningsprognosen väntas denna negativa trend fortsätta för åldersgruppen 20-64 år under de kommande tio åren. För att möta denna utmaning arbetar utbildnings- och arbetslivsförvaltningen både strategiskt med att stärka arbetsgivarprofilen och operativt med rekryteringsmarknadsföring för att främja en positiv utveckling.

Öka andelen barn och unga (0-18år) som upplever kultur årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Beskrivning:**Detta är ett koncerngemensamt mål**

BUN, GVN och RS

Barns och ungas rätt till kultur är en prioriterad fråga i den nationella kulturpolitiken och betonas även i Vårt Gotland 2040²³. Tillgång till skapande kulturaktiviteter i skolan är avgörande för att möjliggöra ett brett deltagande i kulturlivet.

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttryck samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud. Forskning visar också att kulturupplevelser och eget skapande bidrar till ökad målluppfyllelse i skolan.

Region Gotland arbetar efter en kulturgaranti som ska säkerställa att barn och unga i grundskolan får kulturupplevelser inom olika kulturområden.

För att öka andelen barn och unga som upplever kultur avser förvaltningen arbeta med att:

- Främja inkludering för barn och elever i underrepresenterade grupper genom att bland annat prioritera enheter i socio-ekonomiskt utsatta områden
- Främja genomförandet av kulturaktiviteter genom bland annat bokningsverktyget "Navet"
- Stärka elevers självkänsla och delaktighet i kulturskolans verksamhet
- Säkerställa att kulturgarantin efterföljs, exempelvis genom rapporteringen från skolorna

Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Beskrivning:**Detta är ett koncerngemensamt mål**

BUN, GVN, SON och RS

Fysisk rörlighet är en viktig del i både fysiskt och psykiskt välmående. Många undersökningar visar att många rör sig allt mindre. Inom målet i genomförandeplanen för social välfärd framgår att alla ska röra sig minst 1 h/dag. I fritidsplanen prioriteras tre målgrupper (barn och unga, personer med funktionsnedsättningar samt personer 65 år och äldre) vars ökade rörlighet behöver öka.

För att öka andelen barn och unga som rör sig minst 1 timme/dag kommer förvaltningen i huvudsak arbeta med att:

- Utveckla förvaltningens hälsofrämjande och förebyggande arbete
- Samverka mellan skola, barn- och elevhälsa samt föreningsliv, där ett exempel är samverkansprojektet Hållbar hälsa²⁴
- Stötta barn och unga i att etablera och bibehålla goda vanor i vardagen, bland annat genom Levla Rörelseglädje²⁵ och Stadig grund²⁶
- Ta fram handlingsplan som syftar till att främja fysisk aktivitet under skoldagen
- Kunskapshöjande insatser och fortbildning av personal

BUN**Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027**

Beskrivning:

Mål BUN

²³ Vårt Gotland 2040

²⁴ Hållbar hälsa | Region Gotland

²⁵ Levla Hälsan – Ge elever förutsättningar att "levla" hälsan hela livet (levlahalsan.se)

²⁶ Egenutvecklad metod inom barn- och elevhälsan

Målsättningen är att alla elever ska fullfölja sin skolgång, vilket motverkar utanförskap och ger en god grund för att kunna delta och bidra i samhället. Som ett led i detta behöver verksamheterna fortsätta arbetet med insatser för att öka skolnärvaron. Ett ökat fokus på uppföljning av elevers resultat och utveckling i de tidiga skolåren krävs. Tidiga insatser redan i förskolan ska ske för att öka elevernas möjlighet att nå behörighet till gymnasieskolan.

Trygghet och studiero är avgörande för elevers lärande och måluppfyllelse. Skolinspektionens skolenkät och barn- och elevhälsans hälsosamtal visar att de flesta elever känner sig trygga, även om det finns skillnader mellan könen och mellan elevers och personals upplevelser. Det pågår ett långsiktigt arbete för att stärka trygghet, minska kränkande behandling och förbättra skolnärvaron. Ett analysstöd är under utveckling för att stödja en mer effektiv, systematisk och långsiktig uppföljning av insatser.

Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

En avgörande faktor för en skola och utbildning av hög kvalitet är utbildade lärare. Att kompetensförsörja med behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamhetsområde är därför en nyckelfråga. En ökad andel behörig personal är även positivt för personalgruppen.

Förvaltningen arbetar aktivt för att skapa likvärdiga arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter för medarbetare genom införandet av kompetensmodeller och tydliga funktionsbeskrivningar.

Inom grundskolan och anpassad skola finns det utmaningar med brist på behöriga lärare. För att möta detta fokuserar förvaltningen på att attrahera och behålla lärare genom riktade rekryteringsinsatser, informationskampanjer, kompetensutvecklande insatser och aktivt deltagande i yrkesmässor.

Vi strävar efter att stärka stoltheten bland befintliga medarbetare och locka nya genom genuina berättelser och digitalt innehåll. Detta ingår i vår långsiktiga strategi för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning, främja måluppfyllelsen och att vara en attraktiv arbetsgivare.

Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

Alla barn och elever ska mötas av en likvärdig skola av hög kvalitet och ska få undervisning och stöd utifrån sina behov. För detta behövs utbildad personal i skola och förskola. Fördelningen av behörig personal är dock i dagsläget ojämnt fördelad över ön.

Likvärdighet är komplext och kan belysas ur många perspektiv. Förvaltningen jobbar för att bidra till måluppfyllelse genom att:

- Sträva efter att minska skillnader i meritvärde utifrån kön, skola och annan bakgrund
- Sträva efter att alla elever ska må bra i skolan oavsett kön, skola och annan bakgrund
- Fortsätta arbetet med nyanländas lärande för att bidra till att rätt insatser kan sättas in
- Sträva efter att en likvärdig tillgång till elevhälsa
- Vara en attraktiv arbetsgivare för att behålla och attrahera behörig personal

Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

Alla barn och unga har rätt att växa upp i en trygg och hälsosam miljö som främjar deras psykiska och fysiska hälsa. Att arbeta för god hälsa hos barn och unga kan förebygga framtida problem och minska risken för att utveckla ohälsa. Det finns nationella rapporter som vittnar om att den psykiska ohälsan hos barn och unga i Sverige ökar, det är därför angeläget att följa utvecklingen även lokalt och fortsätta arbetet med att främja en god psykisk hälsa. Skolan är en viktig arena för detta arbete eftersom man där möter alla barn, där skola och elevhälsa blir viktiga aktörer i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

En central del i förvaltningens arbete är att främja ett gott mående genom att förebygga riskfaktorer och stärka friskfaktorer. Det bedrivs ett aktivt arbete med att etablera än mer hållbara rutiner för att säkerställa elevernas psykiska välbefinnande och att kompetent personal finns tillgänglig för att möta behoven och att arbeta med förebyggande insatser. Det är även prioriterat att ge barn och unga verktyg för att själva kunna påverka sitt mående, samtidigt som vi främjar fysisk aktivitet och goda levnadsvanor.

GVN

Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan med examen inom 4 år ska öka årligen och med minst 5 procentenheter till 2027

Mål GVN

Gymnasieskolan lägger en viktig grund för ungdomars etablering i arbete och övergång till fortsatta studier. På dagens arbetsmarknad kräver en allt större andel arbetsgivare gymnasieutbildning även inom yrken där utbildningskraven traditionellt varit låga. I takt med att arbetskraften blivit alltmer välutbildad hårdnar konkurrensen om jobben för de med kortare utbildning. Personer med kort utbildning får allt svårare att få arbete vilket innebär att lägsta nivån på utbildning som krävs ofta är på gymnasial nivå.

För att öka genomströmningen arbetar förvaltningen med flera insatser inom områden som ledarskap, undervisning, betyg och bedömning, ökad samverkan med grundskolan samt arbete för att främja skolnärvaro, vilket är en nyckelfaktor för att stärka målluppfyllelsen.

Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan som i elevenkäten svarar "mycket bra" eller "bra" på frågan "Hur mår du rent allmänt", ska öka årligen och med minst 4 procentenheter till 2027

Mål GVN

Alla ungdomar har rätt att växa upp i en trygg och hälsosam miljö som främjar deras psykiska och fysiska hälsa. Att arbeta för god hälsa hos unga kan förebygga framtida problem och minska risken för att utveckla ohälsa. Gymnasieskolan utgör en arena för detta arbete, där skola och elevhälsa blir viktiga aktörer i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

För att främja eleverna mående arbetar förvaltningen med aktiviteter inom följande områden; relationer, trygghet och studiero, hälsa och skolnärvaro. Ett av de nyckelprojekt som stödjer detta arbete är 'Hållbar hälsa'²⁷, vars syfte är att få fler att rör sig minst en timme om dagen för att främja fysisk och psykisk hälsa, samt att på lång sikt bidra positivt till elevernas studieresultat.

Andelen invånare 16–29 år som varken arbetar eller studerar ska minska årligen och med minst 1 procentenhet till 2027

Mål GVN

Kompetens och utbildning är avgörande för att stärka individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslöshet utgör en riskfaktor för psykisk ohälsa, både på grund av ekonomisk utsatthet och bristen på ett socialt sammanhang och meningsfull sysselsättning. Flera delar av Gymnasie- och vuxenutbildningens verksamhetsområde arbetar och samverkar för att minska andelen som varken arbetar eller studerar.

Inom förvaltningen pågår ett samlat arbete för att skapa bättre förutsättningar för unga att ta steget vidare mot studier och arbetsliv. Genom en utökad samverkan mellan utbildningsaktörer, arbetsliv- och etablering och andra samhällsaktörer, arbetar vi för att stärka övergångarna mellan olika skolformer och arbetsmarknaden.

Fokus ligger på att erbjuda anpassade utbildningar, skapa fler vägar in i studier och arbetsliv samt ge målgruppen den stöd som krävs för att lyckas. Insatser som riktar sig till både unga i behov av studiemotivation och de som står långt från arbetsmarknaden, bidrar till att fler får möjlighet att nå egen försörjning och utveckling. Samordningen mellan olika parter inom förvaltningen och externa aktörer ska bidra till målluppfyllelse och öka möjligheterna för unga att finna vägar framåt, vare sig det gäller utbildning eller yrkeslivet.

Andelen invånare 25–64 år med gymnasial utbildning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

²⁷ [Hållbar hälsa | Region Gotland](#)

Mål GVN

På dagens arbetsmarknad kräver en allt större andel arbetsgivare gymnasieutbildning även inom yrken där utbildningskraven traditionellt varit låga. I takt med att arbetskraften blivit alltmer välutbildad hårdnar konkurrensen om jobben för de med kortare utbildning. Personer med kort utbildning får allt svårare att få arbete vilket innebär att lägsta nivån på utbildning som krävs ofta är på gymnasial nivå. Flera av Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden arbetar för att motivera individer till studier på gymnasial nivå samt möjliggör utbildning genom ett väl dimensionerat utbildningsutbud som matchar behoven på utbildad arbetskraft på den gotländska arbetsmarknaden.

För att få fler invånare att genomföra gymnasial utbildning arbetar förvaltningen strategisk med kommunikationsinsatser för att öka medvetenheten om utbildningsmöjligheter bland både medborgare och arbetsgivare. Samarbeten med externa aktörer så som Arbetsförmedlingen är viktiga aktörer för att lyckas nå ut till fler. Förbättrad genomströmning och minskade studieavbrott uppnås genom implementering av nya rutiner och stödstrukturer, inklusive förberedande kurser och ett ökat fokus på samverkan mellan rektorer och studie- och yrkesvägledare

Andelen utrikesfödda 20–64 år med egen försörjning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

Mål GVN

Egen försörjning är avgörande för att främja integration och minska risken för utanförskap, samtidigt som det stärker jämställdheten genom att ge utrikesfödda kvinnor ökad ekonomisk självständighet. Kompetens och utbildning spelar en central roll i att förbättra individens möjligheter på arbetsmarknaden. Arbetslöshet kan leda till psykisk ohälsa, både på grund av ekonomisk osäkerhet och bristen på ett socialt sammanhang med meningsfull sysselsättning. Inom Gymnasie- och vuxenutbildningen samarbetar flera enheter för att minska andelen utrikesfödda som saknar egen försörjning och stärka deras möjligheter till arbete.

För att öka genomströmningen inom SFI (svenska för invandrare)²⁸ och stödja utrikesföddas väg till egen försörjning, har förberedande orienteringskurser införts för elever med låg utbildningsbakgrund. Inom projektet 'Nyanländas lärande'²⁹ utvecklas kombinationsutbildningar, inklusive barnskötar- och vårdbiträdesutbildningar, med nya rutiner och arbetsmodeller som stödjer integrerat lärande.

För målgruppen utrikesfödda i åldern 20-64 år bedrivs flera parallella arbetsinsatser inom förvaltningen med syfte att främja egen försörjning. Bland annat sker detta genom en samverkanssatsning med Arbetsförmedlingen, där fokus ligger på att skapa kommunala jobbmöjligheter.

4 Brottsförebyggande arbete

I och med den nya lagstiftningen sedan 1 juli 2023³⁰, behöver kommuner effektivisera det brottsförebyggande arbetet och säkerställa att åtgärder baseras på ett kunskapsbaserat material. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har en representant i regionens brottsförebyggande råd där regionstyrelseförvaltningens strateg inom social välfärd håller ihop regionens arbete inom området.

Det övergripande målet för rådet är att minska brottsligheten, ta fram åtgärdsplan med insatser utifrån lokala behov utifrån aktuell nulägesbild. Utifrån kartläggningen³¹ har två huvudrubriker lyfts fram;

- Organiserad brottslighet
- Mäns våld mot kvinnor

Samverkan är ofta en förutsättning för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. Sociala insatsgrupper (SIG) är ett exempel på operativ samverkan runt individer. SIG är en arbetsform för samverkan kring unga och unga vuxna med hög risk för fortsatt kriminalitet och annat

²⁸ [Sfi – svenska för invandrare | Region Gotland](#)

²⁹ [Nyanländas lärande 2.0 | Region Gotland](#)

³⁰ [Lag \(2023:196\) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

³¹ [Lägesbild 2024 brottsförebyggande arbete](#)

allvarligt normbrytande beteende³². På Gotland finns också ett lokalt Bob-råd (Barn och unga i organiserad brottslighet)³³.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen i Region Gotland är en av flera centrala aktörer i det brottsförebyggande arbetet på ön, med särskilt fokus på att förebygga och förhindra att unga hamnar och fastnar i kriminella miljöer. Genom nära samarbete mellan socialtjänst, skola, ungdomsverksamhet och andra lokala aktörer, strävar förvaltningen efter att tidigt identifiera och stötta barn och ungdomar med normbrytande beteenden, inklusive de barn som har placerats på Gotland från andra kommuner. Ungdomsavdelningen, särskilt fältverksamheten, har här en viktig roll för att identifiera och uppmärksamma våld bland unga.

I ljuset av den ökade närvaron av kriminella nätverk och den växande narkotikaförsäljningen på ön, spelar utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter en viktig roll i att skapa trygga skolmiljöer och en meningsfull fritid, och att förebygga och förhindra att unga dras in i brottslighet. Detta arbete ligger i linje med den nationella strategin mot organiserad brottslighet, särskilt vad gäller att stoppa kriminella karriärer.

Verksamheterna i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har en avgörande roll i det brottsförebyggande arbetet, särskilt när det gäller att motverka mäns våld mot kvinnor. Flera skolor arbetar exempelvis med lektionsserien MVP (mentor i våldsprevention)³⁴, med målet att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Genom sina verksamheter, såsom förskolor, skolor och elevhälsa, görs ett aktivt arbete för att tidigt identifiera och ingripa i situationer där våld i nära relationer kan förekomma. Detta inkluderar att uppmärksamma våld i ungas relationer, där det finns en ökad risk för att unga kvinnor utsätts för upprepat våld. Förskolan, skolan och elevhälsan är ofta de första instanserna som kan upptäcka tecken på våldsutsatthet, både genom observationer i skolmiljön och genom signaler från barn och elever.

Verksamheterna bidrar också till att bryta våldscykler för elever som utsatts för eller bevittnat våld i hemmet, vilket i förlängningen är en insats mot den grova organiserade brottsligheten. Forskning visar att barn som bevittnar våld löper en större risk att själva bli våldsutövare i framtiden. Genom att arbeta proaktivt och prata om sunda relationer och respekt, verkar utbildningsförvaltningen för att minska dessa risker. Därmed stärks bidraget till både det lokala och nationella arbetet mot våld i nära relationer, samtidigt som den övergripande strategin mot organiserad brottslighet stöds.

5 Omvärldens påverkan på nämndens uppdrag

5.1 Klimat och energi

Under de kommande fem åren kommer klimat- och energifrågor att ha en stor inverkan på utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhet. Med ökade krav på hållbarhet och klimatneutralitet blir det nödvändigt att delta i regionalt samordnade nätverk för att hantera frågor kring hur lokaler nyttjas, upphandlingsrutiner, transporter, återbruk och avfallsminimering. Samtidigt kommer politiska beslut att spela en avgörande roll i att forma förvaltningens organisation och dess möjligheter att genomföra åtgärder inom dessa områden. För att uppnå framgång krävs en övergripande strategi, starkt regionalt samarbete och en kombination av olika åtgärder. Inom de olika skolformernas läroplaner och i ett kontinuerligt arbete höjs medvetandegraden successivt. Detta innebär att förvaltningen bidrar till förändring, förbättring

³² [SIG Samverkan i sociala insatsgrupper \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/sig)

³³ [Brottsförebyggande arbete | Länsstyrelsen Gotland \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.gotland.se/brottsforebyggande-arbete)

³⁴ [MVP | Mentor i våldsprevention \(mvpsverige.se\)](https://mvpsverige.se/)

och i ett mer förebyggande och långsiktigt perspektiv och påverkar även individen i det vardagliga. Att utbilda om klimat- energi och hur människors handlingar påverkar miljön är en viktig långsiktig del i arbetet.

I närtid är det avgörande att utveckla en gemensam definition av hållbart ledarskap inom organisationen. Detta innefattar att integrera hållbarhet i arbetssätt och processer, med fokus på verksamhetens inre hållbarhet och dess koppling till de globala målen och Agenda 2030. På längre sikt behöver förvaltningen arbeta för att öka medvetenheten kring ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, och kontinuerligt prioritera insatser för klimatneutralitet, miljöpåverkan och grön omställning. Många av dagens unga och kommande generationer söker också arbete i organisationer som delar deras värderingar kring hållbarhet, klimat, energi och ansvarstagande. Ett hållbart ledarskap kan därmed vara avgörande för att attrahera och behålla talanger som vill arbeta i organisationer som gör en positiv skillnad.

För att kunna genomföra förvaltningens uppdrag på bästa sätt framöver krävs flera strategiska beslut och samarbeten. Förvaltningen bör stärka samarbetet med teknikförvaltningen för att förbättra kunskapen och uppföljningen av energieffektivitet inom byggnader, transporter och elektrisk/elektronisk utrustning. Det är också nödvändigt att samordna upphandlingsprocesser och förtydliga nyttan med region- och förvaltningsgemensamma upphandlingsavtal för att säkerställa avtalstrohet och främja hållbar offentlig upphandling.

5.2 Social sammanhållning

Under de kommande fem åren kommer utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att möta ökade krav på att främja inkludering och delaktighet i samhället. En likvärdig skola och möjligheter till utbildning, arbete och socialt deltagande för alla, oavsett bakgrund och funktionsförmåga, kommer att vara centrala för att möta dessa krav. Detta arbete ligger nära förvaltningens grunduppdrag och är avgörande för att minska ensamhet, motverka extrema åsikter och kriminalitet, samt främja hälsa och förebyggande insatser. Samtidigt påverkas förvaltningen av faktorer som lågkonjunktur, kostnadsökningar och ekonomisk oro, vilket kan leda till minskat intresse för utbildning och ökade utmaningar på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är förhållandevis låg på Gotland men det finns grupper som har lång väg att gå för att komma in på arbetsmarknaden. En rad insatser görs redan idag för att dessa ska få möjlighet till studier, praktik, arbete och goda förutsättningar för ett livslångt lärande.

För att möta dessa utmaningar i närtid behöver utbildnings- och arbetslivsförvaltningen förstärka insatserna för att skapa en likvärdig skola och ett stabilt utbildningsutbud, inom alla skolformer. Ett brett och väldimensionerat utbildningsutbud är nödvändigt för att förbättra livskvalitet, utveckla färdigheter och säkerställa anställningsbarhet inom olika branscher. Samtidigt är det viktigt att utveckla och behålla befintlig personal genom kontinuerliga kompetenshöjande insatser. På längre sikt krävs att förvaltningen arbetar för att säkerställa att utbildningsutbudet är hållbart över tid och anpassat till samhällets föränderliga behov.

För att genomföra utbildnings- och arbetslivsförvaltningens uppdrag framöver är det nödvändigt att fatta strategiska beslut och stärka samarbeten, särskilt med näringslivet, den regionala kompetensplattformen och berörda nämnder. Förvaltningen bör arbeta för att vidga synen på anställningsbarhet och vägleda människor till de branscher där kompetensbehovet är störst, både inom privat och offentlig sektor. Det är också viktigt att säkerställa att chefer har möjlighet att följa upp och resurssätta utvecklingsarbeten för personalen, vilket bidrar till långsiktig kompetensförsörjning och en hållbar utveckling inom regionen.

5.3 Demografisk utveckling och utmaningar

De demografiska förändringarna på Gotland kommer att ha betydande konsekvenser för barn- och utbildningsnämnden under de kommande fem åren. Befolkningsprognosen för 2024–2033 pekar på en kraftig minskning av antalet barn och elever, särskilt berörande förskolan och grundskolan. Denna nedgång är framför allt märkbar på norra Gotland och i norra Visby, vilket innebär att barn- och utbildningsnämndens budget förmodligen kommer minska med 102 miljoner kronor över en tioårsperiod. Parallellt med detta ställer en åldrande befolkning, minskad arbetskraft i arbetsför ålder och ökad konkurrens om personal höga krav på utbildnings- och arbetslivsförvaltningens framtida strategiska planering.

Förvaltningen måste hantera det minskade antalet barn och elever både på kort och lång sikt, ur perspektiven lokalbehov och bemanning. Ur ett lokalförsörjningsperspektiv arbetar förvaltningen holistiskt för att möta båda nämndernas specifika behov baserat på en gemensam analys av nuläget och behoven. Det blir en stor utmaning att säkerställa tillräcklig tillgång till lokaler och optimera deras användning utifrån prognoser och förväntad utveckling.

Minskningen kan även leda till ett lägre personalbehov, vilket delvis kan hanteras genom anpassningar av tjänster i takt med pensionsavgångar. Samtidigt krävs fokus på att rekrytera kvalificerad personal. Rekryteringskampanjer och kompetensutveckling är avgörande för att försäkra sig om att alla enheter har den rätta kompetensen. På längre sikt bör förvaltningen fortsätta utveckla och stärka sin etablerade kompetensförsörjningsplan, innefattande rekryteringskampanjer, kompetensutveckling, varumärkesstärkning som arbetsgivare samt samarbeten med utbildningsinstitutioner och universitet.

Nämnderna behöver ta strategiska beslut för att hantera de demografiska förändringarna och budgetnedskärningarna, samtidigt som man säkerställer tillgången på behörig personal. Förvaltningen bedömer också att Region Gotland behöver agera samordnat för att lösa bostadsbristen, vilket är avgörande för rekryteringen och för att personal ska kunna flytta till och stanna på Gotland. Genom nära samarbete mellan regionens olika aktörer kan utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bidra till en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning.

5.4 Globalisering

Globaliseringen erbjuder både möjligheter och utmaningar för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Under de kommande fem åren kommer globalisering och dess effekter att kräva ökad anpassningsförmåga hos förvaltningen, särskilt i form av fokus på internationella färdigheter, digitalisering och livslångt lärande. Den globala och föränderliga arbetsmarknaden innebär nya krav på elever, studenter och arbetstagare, där språkkunskaper, kulturell förståelse och internationell erfarenhet blir avgörande för framgång. Samtidigt innebär den snabba teknologiska utvecklingen och digitaliseringen att förvaltningen måste säkerställa att utbildningssystemet anpassas för att möta förändrade kompetenskrav på arbetsmarknaden.

I närtid behöver utbildnings- och arbetslivsförvaltningen integrera digitala verktyg och plattformar i utbildningar för att förbereda elever och studenter på den globaliserade arbetsmarknaden. Samtidigt är internationellt samarbete och elevutbyten viktiga åtgärder för att förbättra förståelsen för globala frågor. Snabb teknologisk utveckling och förändrade marknadsvillkor gör det viktigt att stödja livslångt lärande och kompetensutveckling. Det hjälper arbetskraften att anpassa sig och förbli konkurrenskraftig. Det är också viktigt att förvaltningen anpassar utbildningsutbudet för att erbjuda vidareutbildning och omskolning, vilket förbättrar matchningen mellan arbetsgivare och arbetstagare.

För att kunna möta globaliseringens utmaningar och möjligheter krävs strategiska beslut om hur elever och medarbetare kan förberedas för en global arbetsmarknad. Detta inkluderar att stärka samarbeten med internationella skolor och universitet samt utveckla partnerskap som möjliggör elevutbytesprogram och kulturella utbyten.

Digitaliseringen har även möjliggjort distansarbete för delar av förvaltningen, vilket medarbetarna upplever som både positivt och negativt. Arbetsgivare måste kontinuerligt diskutera hur man bevarar tillit, delaktighet och personlig utveckling samtidigt som man upprätthåller en god arbetsmiljö och möjlighet till distansarbete. Utvecklingen av hem- och distansarbete leder ofta till nöjdare och mer produktiva medarbetare, men långvarig frånvaro från informell interaktion med kollegor kan innebära en risk. Ett ökat fokus på att upprätthålla tillit, delaktighet och personlig utveckling bland medarbetarna, trots digitala arbetsformer, är avgörande för en långsiktig och hållbar arbetsmiljö.

5.5 Samhällets beredskap

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarheter, både nationellt och internationellt, innebär att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen påverkas av det förändrade säkerhetspolitiska läget. Globala utmaningar som klimatförändringar, krig, fattigdom och politiskt förtryck kan leda till ökade flyktingströmmar, trots att Sveriges nya asylpolitik minskat antalet nyanlända till centrala mottagningscenter. Förvaltningen måste dock fortsatt vara beredd att hantera situationer kopplade till flyktingmottagande, samhällsstörningar och säkerhetsfrågor. Dessutom innebär den ökade osäkerheten i omvärlden ett behov av att stärka arbetet med samhällsberedskap, särskilt vad gäller krishantering och säkerhet.

På kort sikt behöver utbildnings- och arbetslivsförvaltningen förstärka sin kompetens inom säkerhet och beredskap. Det handlar om att förbättra risk- och incidenthantering, utveckla förebyggande arbete och säkerställa att lokaler uppfyller lagkrav och är redo att användas vid samhällsstörningar. Arbetet med att utveckla operativa krishanteringsplaner måste också prioriteras, för att säkerställa att förvaltningen har robusta rutiner vid eventuella krissituationer.

För att möta dessa utmaningar är ett nära samarbete med regionstyrelsen, Länsstyrelsen och andra regionala förvaltningar avgörande. Detta samarbete är viktigt för att täcka kompetensbristen inom säkerhets- och beredskapsområdet.

Gotland är hittills den enda regionen som inte drabbats av skjutningar³⁵, och betydelsen av tidiga insatser för att förebygga kriminalitet och brottsutsatthet bland barn och unga är stor. I Sverige ansvarar Skolverket och Socialtjänsten för att utveckla arbetet med tidiga samordnade insatser (TSI) på uppdrag av regeringen och Linnéuniversitetet driver ett forskningsprojekt för att analysera samverkansprocesser som bygger på den så kallade Skottlandsmodellen³⁶.

5.6 Teknologisk utveckling

Pandemin har snabbat på digitaliseringens framfart och skapat ett ökat behov av ny teknik och digital kompetens. För utbildnings- och arbetslivsförvaltningen innebär detta en påtaglig påverkan, då både skolor och arbetsliv måste anpassas för att följa utvecklingen. Digital kompetens blir allt viktigare för att främja jämlikhet, demokrati och deltagande i samhällsutvecklingen. Nya teknologier och digitala verktyg öppnar upp för effektivare arbetssätt

³⁵ [Gotland enda polisområdet skonat från skjutningar - P4 Gotland | Sveriges Radio](#)

³⁶ [Projekt: Tidiga samordnade insatser för barn som kan utsättas för eller hamna i kriminalitet | Inu.se](#)

och samarbetsmöjligheter, där framgången beror på ett strategiskt fokus på att integrera digitalisering i verksamhetsutvecklingen utan att förbise utmaningarna.

Viktigt att notera är att Folkhälsomyndighetens nyligen utkomna rekommendationer³⁷ om skärmanvändning omfattar digitala medier på fritiden, inklusive sociala medier, videoklipp, streamade filmer, TV, dataspel, andra digitala spel och visuell underhållning. Skolverket har uppdraget om digitalisering i förskola och skola³⁸ och skolväsendet har ett tydligt uppdrag i läroplanerna för att alla barn och elever, med stigande ålder och mognad, utvecklar en adekvat digital kompetens och att de digitala verktygen används på ett pedagogiskt planerat och medvetet sätt.

Införandet av e-tjänster, både för externa och interna användare, är ett steg i riktning mot en mer tillgänglig och effektiv förvaltning. Samtidigt innebär den ökade digitaliseringen att nya krav på säkerhet, framför allt kopplat till GDPR, måste hanteras, vilket ökar den administrativa bördan och kostnaderna. AI-teknik kan vara en lösning för att effektivisera processer och beslutsfattande inom förvaltningen, vilket förbättrar medborgarservice och gör förvaltningen mer proaktiv och anpassningsbar. Det krävs dock en tydlig central hantering av system och processer samt resurser för att säkerställa att dessa digitala system kan införas och underhållas på ett hållbart sätt. Dessutom kommer AI, från hösten 2024, att integreras i gymnasie- och vuxenutbildning med fokus på dess roll i samhället och dess tillämpningar i problemlösning.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har utvecklat riktlinjer för AI:s användning inom sina verksamheter. Men för att skolan ska utveckla elevers kunskaper om AI behövs kompetens hos lärare och för att utveckla lärares kompetens behövs en kartläggning av nuvarande nivå och bedömning av resursbehov för kompetensutveckling – och inte minst tid.

6 Omhändertagande av OECD:s rekommendationer

Granskningen OECD genomförde 2022³⁹ är en viktig utgångspunkt för samverkan och utvecklingsfrågor i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen inom framför allt följande områden:

Övergripande rekommendation:

- *Öka de små och medelstora företagens digitala kompetens genom att...*

Den snabba digitala utvecklingen, tillsammans med lärdomar från pandemin, har drivit utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och hela samhället att ta viktiga steg framåt inom digitaliseringen. Detta har inte bara ökat efterfrågan på nya tekniska lösningar utan även skapat ett ökat behov av skräddarsydda utbildningsinsatser och kompetensutveckling, särskilt för små och medelstora företag. Projekt som 'Matcha kompetensen'⁴⁰ arbetar aktivt med att tillhandahålla arbetsplatsanalyser, matchning av arbetssökande och skräddarsydda utbildningar som direkt möter arbetsgivarnas behov. Här inkluderas också digitala färdigheter, där unga bidrar med sin kompetens till att driva den digitala omställningen i regionen.

Förvaltningen genomför kontinuerliga satsningar på digital kompetenshöjning, både för nuvarande arbetskraft och genom program som riktar sig till ungdomar och nyanlända. Genom lärlingsutbildningar och praktik skapar vi möjligheter för unga att bidra med sina digitala

³⁷ [Digitala medier och hälsa — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

³⁸ [Digitalisering i förskolan och skolan – vad och varför? - Skolverket](https://www.skolverket.se)

³⁹ [Relevansbedömning rekommendationer \(gotland.se\)](https://www.gotland.se)

⁴⁰ [Matcha kompetensen | Region Gotland](https://www.gotland.se)

färdigheter till arbetsplatser som behöver förstärka sin teknologiska kapacitet. Samtidigt utvecklas handledarskap för att säkerställa att arbetsplatserna är inkluderande och stöttar livslångt lärande.

I nära samverkan med näringslivet, den regionala kompetensplattformen och berörda nämnder planeras utbildningsutbudet utifrån tillgänglig finansiering och de behov som identifieras genom kontinuerlig dialog och arbetsplatsanalyser. Denna skräddarsydda approach till kompetensutveckling stödjer både arbetsgivarnas rekryteringsbehov och de anställdas möjlighet att utvecklas i takt med den teknologiska utvecklingen.

Övergripande rekommendation:

- *Se till att systemet för företagsstöd täcker alla stadier av livscykeln och underlättar samarbete för innovation genom att...*

Inom ramen för Ung Företagsamhet (UF) ges ungdomar mellan 16 och 20 år möjlighet att driva egna företag under ett läsår, baserat på deras egna affärsidéer. Detta är en del av det entreprenöriella lärandet i gymnasieskolan, där eleverna får stöd både från sina gymnasielärare och från mentorer inom näringslivet. UF-verksamheten kan direkt kopplas till underrekommendationen om att främja entreprenörskap bland ungdomar och vidare kan UF användas som en plattform för att identifiera och möta framtida kompetensbehov genom samverkan mellan skola och näringsliv. UF-företagen kan ge en inblick i marknadens behov och ge eleverna de färdigheter som efterfrågas av arbetsgivare i regionen. Ett arbete pågår även i Kulturskolan för att utveckla elevansvar och entreprenörskap inom kultursektorn.

Övergripande rekommendation:

- *Stärka den förebyggande planeringen och den strategiska förståelsen av framtida kompetensbehov i regionen genom att...*

En likvärdig skola och ett stabilt utbildningsutbud som är hållbart över tid, både inom gymnasiet och vuxenutbildningen, är avgörande för regionens utveckling. Utbildningsutbudet ska inte bara möta dagens behov utan också förbereda arbetskraften för framtidens utmaningar. Genom att analysera arbetsmarknaden, delta i framtidsutredningar och ha en kontinuerlig dialog med näringsliv och utbildningsinstitutioner kan kompetensbehov förutses och utbildningsutbudet i mesta möjliga mån skräddarsys därefter.

En kontinuerlig planering av framtida kompetensbehov är en central del inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Genom samverkan med den regionala kompetensplattformen, näringslivet och berörda nämnder säkerställer vi att våra utbildningsinsatser anpassas till förändrade förutsättningar. Denna samverkan gör att vi kan identifiera framtida utmaningar och skapa förutsättningar för en arbetskraft som är konkurrenskraftig på både lokal och global nivå. Ett väldimensionerat och flexibelt utbildningsutbud är avgörande för en kommunal huvudmans förmåga att möta såväl nutida som framtida behov, samt för att främja lokal utveckling och välmående.

Övergripande rekommendation

- *Skapa utrymme för att bättre tillhandahålla offentliga tjänster över hela ön.*

Förvaltningens bidrag till rekommendationen är följande;

Av den regionala strategin 'Ett långsiktigt hållbart serviceutbud på Gotland'⁴¹ framgår att priset för ett sammanhållet och inkluderande Gotland är att serviceverksamheter som bedrivs inom geografiskt perifera områden får kosta mer än inom övriga områden. Men samtidigt att det finns gränser för hur små verksamheter som kan tillåtas då service måste kunna levereras med tillräcklig kvalitet, så att de som nyttjar servicen i dessa områden också garanteras likvärdighet. Det är en demokratifråga. Särskilt viktigt är den när det gäller den utbildningsverksamhet som förskola och skola svarar för.

Förskola och skola har en spridd organisation som finns över en stor del av Gotland och är därmed en tillgänglig service även i geografiskt perifera områden. Det är dock en utmaning både till kostnader och till viss del kvalitet då det är svårare att exempelvis rekrytera behörig personal till landsbygden. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar kontinuerligt med insatser för att rekrytera och bibehålla behörig personal, samt följer upp kvalitetsutveckling genom det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå.

Tillgänglig service finns även genom Folkhögskolan i Hemse och i Fårösund och Ungdomsavdelningen som har verksamhet i Fårösund, Klintehamn, Hemse, Roma, Slite och Visby. Gymnasiet har verksamhet både i Visby och i Roma, i samarbete med Gotland Grönt Centrum (GGC), och Vuxenutbildningen bedrivs i Visby, på Lövsta och på Roma Kungsgård.

Utöver detta genomför utbildnings- och arbetslivsförvaltningen informations- och samarbetstillfällen för alla fristående skolverksamheter samt utövar tillsyn av fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg. Förvaltningen har också samarbeten med Gotlands utvecklingsbolag i samverkan (GUBIS).

Övergripande rekommendation:

- *Höj utbildningsnivån och skapa utrymme för mer kompetensutveckling och omskolning i lokala små och medelstora företag genom att...*

Enligt både skollagen och läroplanen ska skolan bidra till att elever får insikt i arbetslivet och förbereds för vidare utbildning och yrkesverksamhet. Vidare ska även grundskolan hjälpa eleverna att utveckla förståelse för olika yrken och arbetsmarknadens krav. Det är lagstadgat att elever i åk 8 och 9 ska erbjudas prao. Förvaltningen samverkar med flera aktörer för att kunna erbjuda eleverna ett brett utbud av praktik-platser. Varje vårtermin anordnas dessutom flera vård-PRAO-veckor tillsammans med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen för grundskolans elever i årskurs 8. Syftet med vård-PRAO-veckan är att visa upp och inspirera ungdomar till olika välfärdsyren och Region Gotland som arbetsgivare.

Utöver prao erbjuds eleverna i årskurs 8 och 9 möjlighet att delta på studie- och yrkesmässan 'Framtida Gotland'⁴² vars syfte är att ge kunskap och inspiration inför framtida studie- och yrkesval, vilket är en viktig del i samverkan mellan skola och näringsliv. Utbildnings och arbetslivsförvaltningen har ett stort deltagande i samverkan och utvecklingen kring mässan. Mässan utvecklas kontinuerligt, där den senaste förändringen avser att skapa en tydligare koppling mellan bransch och studier och på så vis också förhålla oss till dimensioneringen som gymnasieskolorna skall göra för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens.

Utifrån förvaltningens äldre målgrupp så bedrivs flera parallella processer inom utbildning och arbetsliv. Ett av dessa är Kompetenskvittot, ett projekt finansierat av Tillväxtverket, som

⁴¹ [Ett långsiktigt hållbart serviceutbud på Gotland 2019-2030](#)

⁴² [Framtid Gotland | Region Gotland](#)

fokuserar på validering och vidareutbildning i samarbete med Tillväxt Gotland och Region Gotland (RSF). Kompetensplattformen, som leds av regionens kompetensförsörjningsstrateg, inkluderar vuxenutbildningen och folkhögskolan, med syfte att stärka kompetensen hos både anställda och personer som står utanför arbetsmarknaden. Här möts arbetsmarknadens parter, utbildningsaktörer och Arbetsförmedlingen för att diskutera kompetenshöjande insatser.

Vuxenutbildningen är även involverad i branschkompetensmöten, där kompetensförsörjningsstrategen samordnar diskussioner om kompetensutveckling och utbildningsbehov. Samtidigt pågår utvecklingen av Vuxenutbildningens Lärcentrum, som arbetar för att säkra bättre finansieringsmöjligheter. Idag erbjuds deltid- och distansutbildningar på gymnasial nivå, men det finns stor potential för att utveckla yrkeshögskola och eftergymnasiala utbildningar som ett komplement till Campus Gotland/UU. Ett exempel på pågående distansutbildning är Socionomutbildningen som satellitortsutbildning i samverkan med Högskolan i Gävle.

Inom det ESF-finansierade projektet Gotland Forward samarbetar avdelningen Arbetsliv- och etablering med Arbetsförmedlingen för att stödja arbetsgivare i bredare rekrytering och kompetensförsörjning. Vuxenutbildningen bidrar här med sina insatser för kompetenshöjning och fortsatta studier. Projektet genomförs i nära samarbete med kompetensförsörjningsstrateg och arbetsmarknadsstrateg inom Region Gotland.

Vidare arbetar Arbetsliv- och etablering även med att stärka samarbetet mellan skola och arbetsliv genom att skapa mer systematiska och likvärdiga insatser, särskilt i grundskolan. Ett internt projekt pågår för att utreda och förbättra nuvarande insatser. Den planerade SSA-konferensen på Gotland 2026 kommer att ytterligare aktualisera dessa frågor.

Övergripande rekommendation

- *Gör ön mer attraktiv för lärare genom att...*

En avgörande faktor för skola och utbildning av hög kvalitet är utbildade lärare. Att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning med behörig pedagogisk personal är därför en nyckelfråga. Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter finns redan pågående arbete för att attrahera och behålla lärare, såsom riktade rekryteringsinsatser, informationskampanjer, kompetensutvecklande insatser och deltagande i yrkesmässor.

7 Styrkor, svagheter, möjligheter och hot

I arbetet med verksamhetsplan 2025 har utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetat för att respektive avdelning och verksamhet ska känna en tydlighet och möjlighet i arbetet med att nå högre måluppfyllelse, både enskilt och i organiserade samarbeten. Alla avdelningar kan inte genomföra allt men alla kan göra något. Vi bedömer att det är att ge avdelningarna bättre förutsättningar till ett än mer långsiktigt förbättringsarbete. Här följer ett urval av styrkor, möjligheter, utmaningar och risker. Åtgärder som vidtas kopplat till dessa och andra utmaningar och förbättringsåtgärder konkretiseras vidare i avdelningarnas respektive aktivitets- och handlingsplaner.

7.1 Styrkor

Verksamheterna inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens nämnder håller god kvalitet. Ambitionsnivån är hög och utvecklingsinsatserna är många. Inom förvaltningen prioriteras det att arbeta för att bygga och upprätthålla tillit då detta tillsammans med förtroende, mindre kontroll

och god uppföljning ger goda möjligheter för chefer och medarbetare att påverka och förbättra. Tillit skapar engagemang och motivation, vilket är grundläggande för verksamheternas utveckling.

Gotland har ett brett utbud av förskolor och skolor, en sammanhållen anpassad skola, och en kulturskola som arbetar med fokus på underrepresenterade grupper. Gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolan visar goda resultat, har ett brett utbud och ett aktivt arbete kring hållbarhet och friskvård. Samarbete och samverkan mellan olika avdelningar utvecklas successivt.

En sammanhållen organisation för barn- och elevhälsan och för studie- och yrkesvägledare skapar bättre förutsättningar för yrkesgrupperna att leverera med hög kvalitet. Avdelningen för arbetsliv och etablering har ett väl utvecklat samarbete med gymnasiet och grundskolan och genomför insatser för att de som står utanför arbetsmarknaden ska komma in i studier, praktik eller arbete.

Den centrala förvaltningen är stabil och fungerar som en kunskaps- och kompetenshub, där olika yrkeskompetenser samarbetar. Ett övergripande ansvar tas för att utveckla och säkerställa arbetet enligt lagstiftning och nationella riktlinjer. Ett aktivt förbättringsarbete inom uppföljning och analys bedrivs för att bättre beskriva måluppfyllelse. Kvalitetsarbetet är relativt väl förankrat och skapar trygghet, även om tidplanerna är korta.

7.2 Svagheter

För- och grundskolenheterna har idag inte tillräckliga förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning. Fördelningen av barn per förskola och årsarbetare är ojämn över ön, och tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor och områden. Resurserna balanserar inte alltid behoven, vilket skapar utmaningar för att upprätthålla likvärdighet i utbildningen.

Chefsstödet inom Region Gotland upplevs som otillräckligt. Det finns behov av att genomföra en övergripande kartläggning av förvaltningarnas förväntningar och behov. Hur befintliga resurser används och vilka förutsättningar ledarskapet har är avgörande för trygga och kompetenta medarbetare. Tidplanerna för de stora gemensamma processerna är ofta korta, vilket påverkar möjligheten till långsiktighet och uthållighet.

7.3 Möjligheter

Genom att förbättra samverkan mellan olika avdelningar inom förvaltningen kan helhetslösningar utvecklas som stärker verksamheten. Stöd, information och utbildning ska inte underskattas då de bidrar till att förbättra den inre hållbarheten och förutsättningarna i ledarskap och medarbetarskap.

Att klara gymnasiet har stor betydelse och ger förutsättningar för det fortsatta livet. Det vittnar både forskning och erfarenhet om. För att öka genomströmningen är det viktigt att samtliga delar i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhet fungerar väl och färgas av ett holistiskt synsätt. I förskolan lägger vi grunden för barnen vilket sedan tas vidare, bevaras och utvecklas i förvaltningens alla delar. De elever som av olika skäl inte lyckas fullfölja gymnasiet ges möjlighet att klara detta inom både vuxenutbildningen och Gotlands folkhögskola.

Det finns möjlighet att stärka ledarskapet genom att erbjuda bättre chefsstöd, vilket kan säkerställa trygga och kompetenta medarbetare. Samarbete mellan skolor, socialtjänst, sjukvård och ideella organisationer kan utvecklas ytterligare för att motverka psykisk ohälsa, drog- och

alkoholkonsumtion samt utanförskap bland ungdomar. Fossam lyfts fram som ett gott exempel på samverkan mellan förvaltningar.

Möjligheten att involvera ungdomar själva i beslutsfattande och aktiviteter som påverkar deras liv kan öka deras känsla av delaktighet och ansvarstagande, vilket även är ett lagkrav enligt skollagen och barnkonventionen. Att samverka kring förebyggande åtgärder mot psykisk ohälsa kan skapa positiva effekter för ungdomars framtid.

7.4 Hot

Ökad psykisk ohälsa, drog- och alkoholkonsumtion samt utanförskap bland ungdomar har en negativ påverkan på kommunen och kan leda till att ungdomar har svårt att slutföra sin skolgång. Detta skapar utbildningsmässiga utmaningar och begränsar deras framtida arbetsmöjligheter, vilket också påverkar familjer och ökar behovet av insatser från skola och socialtjänst. Förebyggande åtgärder och stödprogram, så som PAX⁴³, ABC⁴⁴, arbete för rörelseglädje⁴⁵, kuratorstöd och ungdomsavdelningens verksamheter, är viktiga för att minska risken för ökad psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet bland ungdomar.

Region Gotlands ekonomiska förutsättningar är begränsade och måste balanseras mot politiska beslut, vilket kan påverka möjligheterna att genomföra nödvändiga åtgärder. Bristen på legitimerade och behöriga lärare är också en utmaning som påverkar kvaliteten i utbildningen och den långsiktiga utvecklingen.

8 Övriga utvecklingsområden

8.1 Det fria skolvalet – rörlighet påverkar

Det fria skolvalet medför en elevrörlighet som påverkar planering såsom resursfördelning, personalbehov och skolkapacitet. Att elever går från kommunala skolor till fristående skolor är delvis en utmaning för den kommunala huvudmannen när det gäller planering. Kommunen ansvarar också för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem och det behöver därför även finnas en beredskap att ta emot elever från fristående skolor.

En av de viktigaste faktorerna som påverkar föräldrars val av skola är utbildningens kvalitet. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar kontinuerligt för att utveckla hur skolornas framgångar och styrkor kommuniceras till allmänheten. Genom Skolinspektionens Skolenkät har vårdnadshavare och elever i årskurs 5 och 8 möjlighet att delge sina upplevelser av skolgången vartannat år, vilket bidrar till kvalitetsutveckling i skolorna.

Huvudmannen behöver utöver detta eftersträva och säkerställa generalitet och en flexibel och elastisk planering när det gäller lokaler och organisation. Detta har stor betydelse för att ha en beredskap för att kunna emot elever om de väljer att återgå eller övergå till den kommunala skolan från en fristående skola eller om den fristående av någon anledning avvecklas.

⁴³ [PAX i skolan - För studiero och trygghet i klassrummet](#)

⁴⁴ [Information om ABC | iPsykologi \(sv\)](#)

⁴⁵ [Levla Hälsan – Ge elever förutsättningar att "levla" hälsan hela livet \(levlahalsan.se\)](#)